

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПРИТЯГНЕННЯ КРИВДНИКІВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЗМІНИ ЇХ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ

Дубенко О. М., Постол О. І.

Метою статті є визначення напрямів імплементації положень Стамбульської конвенції в національне законодавство України в контексті забезпечення невідворотності притягнення кривдників до відповідальності та зміни їх насильницької моделі поведінки. Виокремлено п'ять основних напрямів приведення національного законодавства у відповідність до вимог Стамбульської конвенції в такому контексті: 1) приведення у відповідність понятійно-категоріального апарату, зокрема доцільно замінити термін «насильство за ознакою статі» на «гендерно зумовлене насильство», а також надати офіційне роз'яснення оціночних понять, які використовуються на законодавчому рівні; 2) встановлення відповідальності за всі визначені як правопорушення Стамбульською конвенцією діяння, зокрема сексуальні домагання; 3) забезпечення покарання (стягнення) ефективними, пропорційними та переконливими санкціями, зокрема вилучити штраф із переліку стягнень у статті 173-2 КУпАП, а також внести доповнення до ст. 321-1 КУпАП щодо можливості заміни громадських робіт на адміністративний арешт тощо; 4) врахування вимог щодо особливостей провадження у справах щодо домашнього насильства та насильства за ознакою статі, зокрема передбачити правові механізми продовження розслідування правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством та насильством за ознакою статі, не залежно від заяви постраждалої особи, та продовження провадження, якщо постраждала особа вирішить відкликати свою заяву, а також збільшити строк розгляду справ за ст. 173-2 КУпАП та строк адміністративного затримання за такою статтею; 5) удосконалення механізму направлення осіб, які вчинили домашнє насильство або насильство за ознакою статі, на програми для кривдників, зокрема зобов'язати суддів під час з'ясування обставин у разі розгляду справ про вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі з'ясувати, чи підлягає особа направленню на проходження програми для кривдників, та зазначити у постанові

суду обґрунтування доцільності або недоцільності такого направлення. Наголошено, що наведений перелік напрямів не є вичерпним.

Підкреслено важливість розробки єдиного стратегічного плану імплементації цілей Стамбульської конвенції у національне законодавство та запропоновано створити міждисциплінарні робочі групи з напрацювання конкретних змін до національного законодавства. Акцентовано увагу на доцільності організації роботи щодо імплементації положень Стамбульської конвенції до національного законодавства за основними напрямками запобігання та протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству: запобігання; захист та надання допомоги постраждалим особам; притягнення до відповідальності кривдників та зміна їх насильницької моделі поведінки; забезпечення скоординованих політик, зокрема ефективного механізму взаємодії уповноважених суб'єктів.

Ключові слова: домашнє насильство, насильство за ознакою статі, Стамбульська конвенція, імплементація, відповідальність, програми для кривдників.

Dubenko O. M., Postol O. I. Implementation of the provisions of the Istanbul Convention in the context of holding offenders to responsibility and changing their violent behavior model

The purpose of the article is to determine the directions of implementation of the provisions of the Istanbul Convention into the national legislation of Ukraine in the context of ensuring the inevitability of bringing perpetrators to justice and changing their violent pattern of behavior. Five main directions of bringing national legislation into line with the requirements of the Istanbul Convention in this context are highlighted: 1) bringing the conceptual and categorical apparatus into line, in particular, replacing the term "gender-based violence" with "gender-based violence", providing an official explanation evaluative concepts used at the legislative level, in particular the systematicity of domestic violence; 2) establishment of responsibility for all actions defined as offenses by the Istanbul Convention, in particular sexual harassment; 3) ensuring punishment (recovery) with effective, proportionate and convincing sanctions for

the commission of offenses, in particular, remove the fine from the list of penalties in Article 173-2 of the Code of Criminal Procedure, make additions to Art. 321-1 of the Criminal Procedure Code regarding the possibility of replacing community service with administrative arrest; 4) taking into account the requirements regarding the specifics of proceedings in cases related to domestic violence and gender-based violence, in particular to provide legal mechanisms for the continuation of the investigation of offenses related to domestic violence and gender-based violence, regardless of the application submitted by the victim, as well as the continuation proceedings also when the affected person decides to withdraw his application, as well as to increase the term of consideration of cases under Article 173-2 of the Code of Criminal Procedure and the term of administrative detention under this article; 5) improvement of the mechanism of referral of persons who have committed domestic violence or gender-based violence to programs for offenders, in particular, to oblige judges during the investigation of the circumstances when considering cases of domestic violence or gender-based violence to find out whether the person is subject to referral to a program for offenders, and to indicate in the court ruling the justification of the expediency or impracticality of such referral. It is emphasized that the given list of directions is not exclusive.

The importance of developing a single strategic plan for implementing the goals of the Istanbul Convention into national legislation was emphasized, and it was suggested to create interdisciplinary working groups to develop specific changes to national legislation, to which lawyers of various specialties should be involved. Attention was focused on the expediency of organizing work on the implementation of the provisions of the Istanbul Convention into national legislation in the main areas of prevention and counteraction of violence against women and domestic violence: prevention; protection and assistance to injured persons; bringing offenders to justice and changing their violent pattern of behavior; provision of coordinated policies, in particular, an effective mechanism for the interaction of authorized subjects.

Key words: *domestic violence, gender-based violence, Istanbul Convention, implementation, accountability, programs for offenders.*

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах впевненого руху в напрямку євроінтеграції Україна вживає заходів для розбудови дієвої системи запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. 20 червня 2022 року через майже 11 років після підписання Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [1] (далі - Стамбульська конвенція) Верховна Рада України про-

голосувала за її ратифікацію, а з 01 листопада 2022 року вона набрала чинності. При цьому важливо усвідомлювати, що ратифікація Стамбульської конвенції не є самоціллю, вона зумовлює вжиття подальших кроків щодо приведення національної системи запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі до стандартів, закріплених у конвенції. Ці стандарти поступово впроваджуються в національне законодавство з 2017 року, проте зазначені зміни не були системними і потребують постійної оцінки та моніторингу їх дієвості. Ратифікація Стамбульської конвенції стала важливим євроінтеграційним кроком уперед, який вимагає удосконалення національного законодавства. Стамбульська конвенція є певним інструментом, дороговказом, який визначає критично важливі орієнтири для розбудови в країні дієвої системи запобігання та протидії насильства щодо жінок та домашнього насильства. Важливо, що виконання Україною положень Стамбульської конвенції після її ратифікації буде об'єктом моніторингу незалежної Групи експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства (ГРЕВІО).

Звертає на себе увагу те, що ратифікація Стамбульської конвенції відбулась під час війни, що свідчить про стійкий курс України у напрямі євроінтеграції, а також визнання актуальності проблем домашнього насильства та насильства за ознакою статі, недооцінення яких призводить до тяжких наслідків для суспільства загалом. Глобальні виклики, які постали перед Україною сьогодні, вимагають вироблення дієвих підходів для подальшого розвитку національної, регіональної та місцевої систем запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі [2, с. 250]. Українська держава сьогодні функціонує у складних умовах воєнного часу, який загострює наявні проблеми у суспільстві, зокрема проблеми домашнього насильства та насильства за ознакою статі, які, по суті, є прихованим фронтом війни.

Важливим є об'єднання зусиль науковців і практичних працівників для напрацювання необхідних змін до законодавства. Проте, по-перше, доцільно провести оцінку відповідності національного законодавства України положенням Стамбульської конвенції та сформулювати пропозиції щодо шляхів впровадження її стандартів до українського законодавства та правозастосовної практики. Оцінка відповідності національного законодавства України положенням Стамбульської конвенції стане підґрунтям для розробки плану імплементації положень, стандартів та принципів Стамбульської

конвенції у законодавство та практику його застосування. Єдиний стратегічний план імплементації цілей Стамбульської конвенції у законодавство України дасть змогу встановити покроковий механізм імплементації, забезпечить комплексний та узгоджений шлях імплементації, допоможе налагодити співпрацю держави та громадянського суспільства, а також сприятиме встановленню рівних прав для чоловіків і жінок; викоріненню всіх видів дискримінації щодо жінок; захисту й допомозі всім, хто постраждав від насильства; міжнародній співпраці, спрямованій проти всіх форм насильства; наданню допомоги організаціям і правоохоронним органам у співпраці одне з одним задля викорінення насильства щодо жінок та домашнього насильства [3].

При цьому, на наш погляд, роботу щодо імплементації положень Стамбульської конвенції до національного законодавства доцільно організувати за основними напрямками запобігання та протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству, закріпленими у структурі як Стамбульської конвенції, так і в національному законодавстві: запобігання; захист та надання допомоги постраждалим особам; притягнення до відповідальності кривдників та зміна їх насильницької моделі поведінки; забезпечення скоординованих політик, зокрема ефективного механізму взаємодії уповноважених суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі присвячені наукові праці вчених з різних спеціальностей, зокрема права (А. Блага, Я. Горбунова, О. Дудоров, О. Ковальова, М. Легенька, М. Хавронюк та ін.), соціології (О. Бойко, І. Вітковська, Т. Марценюк та ін.), психології (О. Кочемировська, Н. Мілорадова, Н. Пашко та ін.) тощо. Питання імплементації положень Стамбульської конвенції до національного законодавства та практики його реалізації розглядалися у працях: І. Бандурки, А. Благої, Т. Бугаєць, В. Гальцовой, І. Гловюк, Х. Кіт, К. Левченко, М. Легенької, Т. Малиновської, Н. Стефанів, М. Хавронюка та інших учених. У більшості наукових праць питання імплементації Стамбульської конвенції розглядаються в широкому контексті, без приділення детальної уваги окремим напрямкам запобігання та протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству, закріпленим у її змісті. З метою забезпечення більш ґрунтовного підходу видається за доцільне вивчати особливості імплементації норм Стамбульської конвенції за окремими

її складниками: запобігання; захист та надання допомоги постраждалим особам; притягнення до відповідальності кривдників та зміна їх насильницької моделі поведінки; забезпечення скоординованих політик, зокрема ефективного механізму взаємодії уповноважених суб'єктів.

Метою цієї статті є визначення напрямів імплементації положень Стамбульської конвенції в національне законодавство України в контексті забезпечення невідворотності притягнення кривдників до відповідальності та зміни їх насильницької моделі поведінки.

Виклад основного матеріалу. По-перше, доцільно звернути увагу на понятійно-категоріальний апарат. Зокрема, офіційний переклад Стамбульської конвенції оперує поняттям «жертва» [1]. Однак такий термін не відповідає національному законодавству, який використовує поняття «особа, яка постраждала від насильства» або «постраждала особа». Отже, доцільно оновити офіційний переклад Стамбульської конвенції, в якому замінити термін «жертва» на «постраждала особа». Також важливо узгодити термінологію, яка використовується в національному законодавстві, з міжнародними та європейськими нормами, зокрема замінити термін «насильство за ознакою статі» на «гендерно зумовлене насильство», а також надати офіційне роз'яснення оціночним поняттям, які використовуються на законодавчому рівні, зокрема систематичності вчинення домашнього насильства.

По-друге, слід звернути увагу, що не всі визначені як правопорушення у Стамбульській конвенції діяння тягнуть настання відповідальності за національним законодавством України. Так, доцільно передбачити настання відповідальності за сексуальні домагання. На важливості вжиття необхідних законодавчих або інших заходів для протидії сексуальним домаганням наголошено у статті 40 Стамбульської конвенції [1]. При цьому під сексуальними домаганнями розуміються три основні форми поведінки: вербальна, невербальна або фізична поведінка сексуального характеру, не бажана для постраждалої особи, тобто нав'язана правопорушником. Вербальна форма - це слова або звуки, які висловлює або промовляє правопорушник: наприклад, жарти, запитання, зауваження, які можуть висловлюватися в усній або письмовій формі. Невербальна форма - це будь-яка комунікація з боку правопорушника без застосування слів або звуків: наприклад, вираз обличчя, рухи руками або знаки. Фізична форма стосується будь-якої пове-

дінки сексуального змісту, до неї також можуть належати ситуації контакту з тілом жертви. Всі зазначені діяння повинні мати на меті або своїм наслідком приниження гідності жертви. Це відбувається у тих випадках, коли подібна поведінка створює середовище залякування, ворожості, принизливості, ганьблення, ображання. Зазвичай вищезазначені діяння чинять у контексті зловживання владою, обіцянкою винагороди або погрозою покарання. Постраждала особа та кривдник знають один одного, і для їхніх стосунків нерідко характерна різниця в ієрархічному та владному становищі. Однак сфера дії цієї статті не обмежується трудовою сферою [4, с. 131-132]. Слід звернути увагу, що в Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [5] визначення сексуальних домагань є вужчим, ніж у розумінні Стамбульської конвенції, зокрема: 1) стосується виключно осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування; 2) включає дії сексуального характеру, виражені лише словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), тобто не враховується невербальна форма сексуальних домагань; 3) зазначається, що такі дії принижують чи ображають осіб (у Стамбульській конвенції йдеться також про залякування, ворожість, ганьбу). Слід підкреслити актуальність питань сексуальних домагань у громадських місцях, які часто чиняться з боку незнайомих для постраждалої осіб, які не охоплюються закріпленим у чинному законодавстві визначенням. Тому доцільно привести поняття сексуальних домагань, викладене у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», у відповідність до закріпленого у Стамбульській конвенції визначення, а також передбачити відповідальність за окремою статтею за його вчинення. При цьому за сексуальні домагання, які не мають насильницьких ознак та не пов'язані з проникненням у тіло іншої особи, можна передбачити адміністративну відповідальність.

Слід звернути увагу на Загальну рекомендацію ГРЕВІО № 1 щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок [6]. Про актуальність насильства у цифровому вимірі свідчить також рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бутуруга проти Румунії», в якому цей суд уперше визнав факт кібернасильства [7]. Автори Стамбульської конвенції вибрали підхід, орієнтований на постраждалу особу, але вони не мали наміру розрізнити гендерно зумовлене насильство стосовно

жінок, вчинене офлайн, від насильства, вчиненого онлайн, тож ГРЕВІО вважає насильство, вчинене онлайн, особливим, але не окремим аспектом насильства стосовно жінок. Наприклад, у пояснювальній доповіді до Стамбульської конвенції переслідування, вчинене в цифровій сфері, розглядається як ще одна форма переслідування [4, с. 125]. Отже, недоцільно виокремлювати насильство, вчинене в цифровому вимірі, в окремий склад правопорушення. При цьому важливо усвідомлювати, що недостатня поінформованість про цю проблему призводить до того, що національні органи влади не сприймають кібератаки та насильство стосовно жінок так серйозно, як насильство в офлайні [8]. Крім того, дослідження свідчать, що співробітники правоохоронних органів та інші особи, які працюють у системі кримінального правосуддя, не завжди мають доступ до спеціалістів і технологічних інструментів для забезпечення збору доказів або вони мають такий доступ, але не в необхідному обсязі [9]. Тому в такому випадку доцільно вести мову не стільки про вдосконалення національного законодавства, скільки про належний рівень підготовки та забезпечення фахівців правоохоронних органів.

По-третє, слід звернути увагу на заходи відповідальності, зокрема санкції, які застосовуються до кривдників. У Стамбульській конвенції наголошено на необхідності вжиття законодавчих заходів для забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями за вчинення правопорушень [1]. У цьому контексті слід згадати про суперечність наявності штрафу як можливого стягнення за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі за ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) [10]. У ч. 2 ст. 48 Стамбульської конвенції наголошено на важливості вжиття необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб у разі винесення рішення про сплату штрафу належним чином урахувалася здатність правопорушника виконати свої фінансові зобов'язання перед постраждалою особою [1]. У Пояснювальній доповіді підкреслюється, що таке положення має на меті недопущення іншого ненавмисного наслідку для постраждалої особи, який може бути спричинений правовими заходами. Багато правопорушників, винних у вчиненні правопорушень, передбачених Стамбульською конвенцією, є членами сім'ї постраждалої особи. Крім того, вони нерідко єдині годувальники сім'ї, а отже, єдине джерело, можливо, обмеженого/невеликого сімейного

доходу. Крім того, присудження штрафу, який має платити правопорушник, відіб'ється на сімейних доходах або, можливо, його спроможності платити аліменти, а це може створювати фінансові проблеми для постраждалої особи. Тому цей захід може стати непрямим покаранням постраждалої особи. Отже, важливо не допустити фінансових проблем для постраждалої особи у зв'язку з призначенням правопорушникові штрафу. При цьому в Пояснювальній доповіді зазначається, що це не перешкоджає незалежності суддів та індивідуальним підходам до санкцій [4, с. 145-146]. Тому доцільно вжити заходів для вилучення штрафу як стягнення із санкції ст. 173-2 КУпАП. Крім того, слід розглянути можливість внесення доповнень до ст. 321-1 КУпАП щодо можливості заміни громадських робіт на адміністративний арешт, а не на штраф, що більше сприятиме виховному впливу на кривдника та зміну насильницької моделі його поведінки.

Також доцільно врахувати в національному законодавстві як обтяжуючі закріплені у ст. 46 Стамбульської конвенції [1] обставини. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [11] частково обставини, викладені у ст. 46 Стамбульської конвенції, вже враховані в національному законодавстві. Крім того, слід додати до ст. 67 КК України та ст. 35 КУпАП такі обставини: а) правопорушення було вчинено проти дитини або в присутності дитини; б) правопорушення було вчинено із застосуванням зброї або з погрозою застосування зброї. З урахуванням сучасних умов також доцільно посилити відповідальність за правопорушення, пов'язані з домашнім насильством та насильством за ознакою статі, які вчинені в умовах воєнного стану. Зокрема, в п. 5 ч. 1 ст. 35 КУпАП слід зазначити воєнний стан як обставину, яка обтяжує адміністративну відповідальність.

Також з метою забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями за вчинення правопорушень доцільно внести доповнення до ч. 2 ст. 22 КУпАП щодо неможливості звільнення від відповідальності особи у зв'язку із малозначністю діяння у випадках вчинення домашнього насильства взагалі або за певних умов, зокрема: якщо дитина є свідком домашнього насильства; у разі повторності вчинення домашнього насильства; наявності обтяжу-

ючих обставин; порушень кривдниками термінового заборонного припису тощо.

По-четверте, слід звернути увагу на положення Стамбульської конвенції, що стосуються особливостей провадження у справах щодо домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Так, пункт 1 статті 55 Стамбульської конвенції покладає зобов'язання, за яким розслідування за фактом домашнього насильства та насильства за ознакою статі не має «цілковито залежати» від подання постраждалою особою заяви або скарги, і за яким провадження може продовжуватися, навіть коли вона відкликає свою заяву або скаргу [1]. Той факт, що чимало правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством та насильством за ознакою статі, вчиняють члени родини, інтимні партнери або особи з близького оточення постраждалої особи, у якої залишається почуття сорому, страху й безпорадності, призводить до низьких показників подання заяв і, відповідно, обвинувальних вироків. Отже, важливо розслідувати на перспективу, збирати докази: матеріальні докази, свідчення, результати судово-медичної експертизи тощо, які забезпечать провадження навіть у разі відкликання постраждалою особою своєї заяви чи скарги хоча б у випадку тяжкого насильства, наприклад фізичного, яке призвело до загибелі або тілесних ушкоджень [4, с. 155]. Тому необхідно передбачити правові механізми продовження розслідування правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством та насильством за ознакою статі, не залежно від заяви, поданої постраждалою особою, а також щоб провадження могло продовжуватися і тоді, коли постраждала особа вирішить відкликати свою заяву. Це в тому числі сприятиме забезпеченню невідворотності відповідальності кривдників.

Крім того, Стамбульська конвенція наголошує на недопущенні надмірних зволікань у розслідуванні та розгляді справ за фактом усіх форм насильства, охоплених цією Конвенцією [1]. Саме це слугувало встановленню у ст. 277 КУпАП одностороннього строку розгляду справ за статтею 173-2 КУпАП [11]. Однак передбачений на сьогодні строк розгляду справ за ст. 173-2 КУпАП - 1 доба - недостатній для належного повідомлення судом особи, яка притягається до відповідальності, про місце та час розгляду справи. При цьому відповідно до вимог КУпАП особи, які притягаються до відповідальності, мають право бути належним чином повідомлені про час та місце розгляду справи. Неналежне повідомлення сприяє уникненню кривдниками відповідальності. Тому для

забезпечення невідворотності відповідальності кривдників доцільно також збільшити строки розгляду судами справ за ст. 173-2 КУпАП.

Також доцільно внести зміни до статті 263 КУпАП [11], якими передбачити можливість здійснення адміністративного затримання осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, передбачене статтею 173-2 КУпАП, до розгляду справи судом, але не більше трьох діб. На сьогодні поліцейські можуть затримати кривдника виключно на 3 години, після чого він, як правило, повертається до постраждалої особи та в непоодиноких випадках, особливо у разі перебування у стані сп'яніння, знову вчиняє домашнє насильство. Винесення термінового заборонного припису такій особі можливе, але дієві засоби контролю за його виконанням відсутні. Крім того, кривдник може вчиняти вплив на постраждалу особу та спонукати її, в тому числі шляхом погроз, відкликати подану заяву або заявити у суді, що вони примирилися. Такий підхід не є досить ефективним у контексті запобігання вчиненню нових випадків насильства, неспроможний забезпечити безпеку постраждалій особі, призводить до повторних викликів поліції за тією самою адресою тощо. Надання права поліцейським здійснювати адміністративне затримання кривдників до розгляду справи судом сприятиме забезпеченню безпеки постраждалих осіб та впливу кривдників на них з метою уникнення відповідальності за вчинене насильство.

По-п'яте, у Стамбульській конвенції наголошено на важливості впровадження програм профілактичного втручання, спрямованих на зміну поведінки кривдників, недопущення подальшого вчинення ними насильницьких діянь [1]. Доцільно удосконалити механізм направлення осіб, які вчинили домашнє насильство або насильство за ознакою статі, на програми для кривдників та проходження ними таких програм. У Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [12] та Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [13] передбачено направлення кривдників на проходження програми для кривдників як спеціальний захід щодо протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Законодавством передбачено обов'язковий (за направленням суду) та добровільний (за власною ініціативою) варіанти проходження програм для кривдників. Зважаючи, що у ст. 39-1 КУпАП [11] направлення кривдників на програми для кривдників є правом, а не обов'язком судді, судді не завжди використовують таку норму. Втім саме зміна поведінки

кривдника є запорукою недопущення повторних випадків насильства. Тому доцільно зобов'язати суддів для з'ясування обставин під час розгляду справ про вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі з'ясувати, чи підлягає особа направленню на проходження програми для кривдників, та зазначити у постанові суду обґрунтування доцільності або недоцільності такого направлення. Також слід розробити дієвий механізм та внести зміни до чинного законодавства для забезпечення належного інформування уповноважених суб'єктів про рішення суду щодо направлення кривдника на проходження програми для кривдників. Так, доцільно розглянути питання щодо закріплення, зокрема, в Постанові Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» [14], обов'язку суду сповіщати уповноважені органи Національної поліції та уповноважені суб'єкти, які є відповідальними за виконання програм для кривдників, про направлення особи на проходження програми для кривдників. На сьогодні зазначена постанова покладає обов'язок на працівників поліції протягом доби інформувати уповноважених осіб про отримання повідомлення від суду ухвалення рішення суду про направлення кривдника на проходження програми для кривдників. Втім з метою ефективності та оперативності більш доречно безпосередньо суду повідомляти таких уповноважених осіб за допомогою цифрових технологій, які значно спрощують та прискорюють усі процеси, зокрема і комунікацію різних органів.

Висновки. Виокремлені в цій статті напрями імплементації положень Стамбульської конвенції в національне законодавство в контексті забезпечення невідворотності відповідальності кривдників та зміни їх насильницької моделі поведінки не є вичерпними. Нині видається за доцільне створити міждисциплінарні робочі групи з направлення конкретних змін до національного законодавства, до яких залучити правників різних спеціальностей. При цьому слід зазначити, що приведення національного законодавства у відповідність до вимог Стамбульської конвенції, навіть в умовах воєнного часу, потребує виваженого підходу та забезпечення якості та ефективності закону. Важливо долучити спільноту науковців та практичних працівників для розробки дієвого механізму відповідальності кривдників, який забезпечить відсутність його декларативності,

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

сприятиме зміні їх насильницької моделі поведінки та забезпечить захист прав та інтересів постраждалих осіб.

Література

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.

2. Резолюція Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку системи запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах глобальних викликів сьогодення» (м. Одеса, 08 липня 2022 р.). URL: <https://bit.ly/3UT6Tm6>.

3. Стамбульська конвенція: стратегічний план імплементації та внесення змін до національного законодавства. URL: <https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/6910-stambulska-konvenciya-strategichnij-plan-implementaciyi-ta-vnesennya-zmindo-nacionalnogo-zakonodavstva>.

4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та пояснювальна доповідь. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e>.

5. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України № 2866-IV від 08 вересня 2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

6. Загальна рекомендація ГРЕВІО № 1 щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок. URL: <https://rm.coe.int/grevio-2021-20-first-general-recommendation-ukr/1680a4ad92/>.

7. Справа «Бутуруга проти Румунії» № 56867/15 від 11 лютого 2020 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/ES057462?_ga=2.249539911.1920183620.1670842915-520474460.1670842915.

8. Stop cyberviolence against women and girls. URL: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/stop-cyberviolence-against-women-and-girls>.

9. Порівняльне дослідження про кібернасильство. URL: <https://rm.coe.int/t-cy-mapping-study-oncyberviolence-final/1680a1307c>.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

11. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06 грудня 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>.

12. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

13. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08 вересня 2005 року № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

14. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>.

*Дубенко О. М.,
кандидат юридичних наук,
проректор
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

*Постол О. І.,
старший інспектор з особливих доручень
відділу аналітичної роботи управління
кримінального аналізу
ГУНП в Одеській області*